

Torey Hayden: Satutettu lapsi

[PM/31 ADMIN](#)

Satutetun lapsen maailma avautuu tarinoiden kautta – KAROLIINA HAVERINEN (31.3.2020)

Torey Hayden (s. 1951) on yhdysvaltalaisyntyinen, nykyään Skotlannissa asuva erityisopettaja, terapeutti ja kirjailija. Hän on kirjoittanut useita tositapahtumiin perustuvia kirjoja lapsista, joiden kanssa hän on työskennellyt kouluissa, laitoksissa ja sairaaloissa. Hänen tunnetuimpia teoksiaan on *Tiikerin lapsi* (1995). Hayden on kirjoittanut myös kolme fiktiivistä romaania. Haydenin uusin teos *Satutettu lapsi* (2020) kertoo 9-vuotiaan Jessie-tytön traagista tarinaa. Jessie on otettu huostaan walesilaiseen lasten ryhmäkotiin, johon Torey Hayden tulee tekemään vapaaehtoistyötä terapeutina.

Jessie oli syntynyt lähes viisikymmppisten vanhempien neljänneksi tyttäreksi, ei-toivotuksi lapseksi. Jessien äiti oli kärsinyt vakavasta masennuksesta, ja isäkin oli jäänyt tytölle etäiseksi. Jessie oli jäänyt usein kahdeksanvuotiaan isosiskonsa vastuulle. Koulussa hän oli selviytynyt kohtalaisen hyvin, sillä hän oli älyllisesti lahjakas ja kunnianhimoinen, mutta opettaja oli kuvailut häntä kurittomaksi ja villiintyneeksi lapseksi, joka valehteli jatkuvasti ja sai silmittömiä raivokohtauksia.

Jessie oli otettu huostaan 8-vuotiaana vanhempiensa pyynnöstä. Sitä ennen tyttö oli syyttänyt lukuisia tulipaloja, saanut raivokohtauksia ja kohdellut kaltoin paitsi perheenjäseniään myös perheen

koiraa. Tyttö oli kiertänyt sijaiskodista toiseen, koska hän ei ollut sopeutunut mihinkään ja hänellä oli vakavia käytöshäiriöitä. Jessiellä oli todettu reaktiivinen kiintymyssuhdehäiriö, eli hän oli jäänyt vaille luotettavaa hoivaa varhaislapsuudessa eikä siksi pystynyt muodostamaan normaaleja sosiaalisia suhteita muihin ihmisiin. Lopulta Jessie oli sijoitettu Glan Morfan ryhmäkotiin, joka oli tarkoitettu vaikeista käytöshäiriöistä kärsiville nuorille.

Torey Haydenille käy melko pian selväksi, että Jessiellä on pakkomielteinen tarve hallita kaikkia tilanteita. Hän pitää sitä merkinä Jessien turvattomasta lapsuudesta. Lapsi pyrkii manipuloimaan ja johdattelemaan aikuisia mielensä mukaan saadakseen haluamansa, ja on siinä hyvin taitava. Hän valehtelee jatkuvasti. Hayden on epävarma, missä määrin valehtelu on tietoista. Uskooko Jessie itse sepitelmiinsä?

Hayden havaitsee Jessien toisinaan dissosioivan, mikä tarkoittaa sitä, ettei lapsi välttämättä ymmärrä, mitä on tekemässä. Dissosiaatio on yksi uusi merkki siitä, että Jessie on kokenut lapsuudessaan trauman. Haydenin epäilykset tytön menneisyydestä heräävät, kun hän havaitsee, että Jessien käytös vaikuttaa toisinaan seksualisoituneelta. Pian ryhmäkoti kohtaa kriisin, kun Jessie syyttää miespuolista työntekijää seksuaalisesta hyväksikäytöstä.

Tapaamiset Jessien kanssa etenevät vaivalloisesti. Tyttö valehtelee, manipuloi ja kieltäytyy yhteistyöstä. Kaikki muuttuu, kun Hayden tuo erääseen tapaamiseen mukaan eläinhahmonuket. Hayden oli jo opettaja-aikoinaan todennut nuket hyödyllisiksi. Niiden aito ja eläväinen ulkonäkö lumosi lapset. Hayden oli huomannut, että eläinnuket saivat lapset avautumaan helpommin asioistaan. Ihmishahmoiset nuket olisivat tulleet liian lähelle lasten omaa elämää.

Jessiekin riemastuu nukeista, ja etenkin kaksi karhunukkea kiinnittää hänen huomionsa. Tyttö alkaa kertoa tarinoita karhujen avulla. Näin Hayden saa Jessien esittämistä nukkenäytelmistä vihjeitä, mitä Jessien elämässä on tapahtunut. Karhut tuntuvat edustavan Jessien vanhempia, mutta toisinaan karhujen elämään sekoittuu myös ryhmäkodin tapahtumia. Kaikkein läheisin eläinnukke Jessielle on koiranpentulelu, jota hän hellii suurella rakkaudella. Hurjimpaan tarinankerrontaleikkiin Jessien vie kuitenkin lohikäärmenukke, joka aiheuttaa tuhoa tulella, aivan kuten Jessiekin oli tehnyt.

Tyttö käsittelee eläinnukeilla myös mahdollisesti edessä olevaa hyväksikäyttöoikeudenkäyntiä. Lohikäärmeestä tulee tuomari. Herra ja rouva Karhu ovat vanhemmat, Karitsainen, Yksisarvinen ja Jänis niiden lapsia. Koiranpennusta tulee sosiaalityöntekijä, Strutsista psykologi. Nuket esiintyvät television oikeussalidraamoja muistuttavassa oikeudenkäynnissä. Jessie pui oikeudenkäynnissä eläinperheen vaiheita, ja Hayden miettii, missä määrin ne ovat yhteneväisiä Jessien perheen vaiheiden kanssa.

Hayden kuvailee kirjassaan pääasiassa tapaamisiaan Jessien kanssa, omia tulkintojaan lapsen käytökseen johtaneista asioista, Jessielle annettavaa tukea sekä hyväksikäyttösyytösten selvittelyä, mutta teoksessa

sivutaan myös lastensuojelutyön ongelmia, lasten mielenterveystyön historiaa ja brittiläisen ja amerikkalaisen järjestelmän eroja.

Haydenin kuvailu on elävää ja dialogia on runsaasti, joten välillä tuntee melkein lukevansa fiktiivistä romaania. Kirja pitää otteessaan, kun Jessien kohtalo alkaa pala palalta selvitä kaikessa kauheudessaan. Lukijana voi vain ihailia Haydenin auttamisen halua, sinnikkyyttä ja järjestelmällisyyttä, kun tämä on päättänyt selvittää, mistä Jessien ongelmissa on kyse ja miten tytön voisi pelastaa.

Hayden näkee Jessien lapsena, joka on saanut huonot lähtökohdat elämäänsä mutta jossa on paljon hyvää, kaikista kammottavista teoistaan ja puheistaan huolimatta.

Kirjoittamisen opiskelijan näkökulmasta teoksen kiinnostavin anti on tarinoissa, joita Jessie alkaa kertoa eläinnukeilla. Kun hän saa nuket käsiinsä, tarinat alkavat suorastaan ryöpytä hänestä. Toisinaan Jessie unohtaa Haydenin läsnäolon uppoutuessaan nukkenäytelmiinsä, toisinaan hän ottaa tämän niihin mukaan ja pyrkii manipuloimaan tätä nukkejen avulla. Jessien tarinoihin sekoittuu aina jonkin verran totuutta, jonka hän normaalisti pyrkii peittämään valheiden verkkoonsa. Jessien maailman avautuminen tarinoiden – ja Haydenin työn – ansiosta alkaa valaa Haydeniin uskoa, ettei Jessiestä ehkä tulekaan yhtä lastensuojelun menetetyistä tapauksista.

Torey Hayden: *Satutettu lapsi* (Lost Child) Suom. Seppo Raudaskoski Otava, 2020

Karoliina Haverinen on mikkeliäinen opettaja ja kirjoittamisen maisteriopiskelija Jyväskylän yliopistossa.